

Täysistunto

Tiistai 20.10.2020 klo 14.00—16.13

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 174/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asiasta käydään ministerin esittelypuheenvuoron jälkeen debatti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, keskustelu ja asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tänään pidettävässä toisessa täysistunnossa. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan asiaan.

Ministeri ei ole paikalla, joten mennään suoraan puhujalistaan, täällä on sen verran vähän porukkaa.

Keskustelu

15.36 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Ammatillinen koulutus tukee ihmisyyden kasvua, vahvistaa yhteiskunnallista osallisuutta ja antaa ammatillisen kehittymisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli osaavan, tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteiskunnan rakentamisessa. Ammatillisessa koulutuksessa jokaisella on mahdollisuus hankkia itselleen ammatti ja päivittää osaamistaan työuransa eri vaiheissa — aivan elintärkeää.

Hallitus siis esittää, että ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän prosenttiosuudet säilyvät vuodesta 21 eteenpäin vuoden 20 tasolla: perusrahoitus 70 prosenttia, suoritusperusteinen rahoitus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus 10 prosenttia. Perusrahoitus määräytyy opiskelijamäärän mukaan, suoritusrahoitus määräytyy tutkintojen perusteella, ja vaikuttavuusrahoitus jaetaan opiskelijoiden valmistumisen jälkeisen työllistymisen ja jatko-opintoihin pääsyn perusteella — tärkeä porkkana sekin.

Puhemies! Alun perin oli tarkoitus että vuodesta 22 alkaen olisi siirrytty rahoitusmalliin, jossa perusrahoituksen osuus olisi ollut 50 prosenttia, suoritusrahoituksen 35 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen 15 prosenttia. Kehitys on kuitenkin kehittynyt. Rahoitukselta olisi tullut koulutuksenjärjestäjien näkökulmasta ennakoiomatonta, mikä olisi tehnyt toiminnan ja ammatillisen koulutuksen uudistamisesta erittäin haastavaa. Erityisesti pienimmät koulutuksenjärjestäjät kärsivät rahoituksen vuosittaisesta vaihtelusta.

Rahoituksen ennakoitavuuden ja vakauden parantaminen mahdollistaa sen, että koulutuksenjärjestäjillä on paremmat mahdollisuudet toteuttaa laadukasta ja työelämälähtöisempää koulutusta. 70-20-10-rahoitusmalli on varsin tasapainoinen sekä toiminnan vakauden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

että riittävien kannusteiden näkökulmasta. Suoriteperustaisella ja vaikuttavuusrahoituksella on jatkossakin tärkeä merkitys. Se säilyy 30 prosentissa ja on noin 556 miljoonaa euroa kaikesta rahoituksesta.

Koulutuksenjärjestäjät ovat lähteneet toteuttamaan ammatillisen koulutuksen reformeja hienolla tavalla. Järjestäjien tekemä kehitystyö kantaa hedelmää, ja tuloksista palkitaan myös esitetyillä rahoitusosuuksilla. Muutoksella halutaan varmistaa, että kaikki koulutuksenjärjestäjät pysyvät kehityksessä mukana ja pystyvät vastaamaan eri puolilla maata olevaan osaajapulaa.

Keskusta luottaa järjestäjien vahvaan osaamiseen.

Puhemies! Hallitus haluaa tuoda koulutuksenjärjestäjien toimintaan vakautta ja kehittämistä. Perusrahoituksen suurempi osuus lisää rahoitukseen järjestäjien kannalta tärkeää ennakoitavuutta. Keskusta haluaa tukea ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden toimeenpanoa, työelämälähtöisempää koulutusta, keskeyttämisten vähentämistä ja erikäisten opiskelijoiden henkilökohtaisempien koulutuspolkujen rakentamista. Ammatillisen koulutuksen uudistamisessa onnistutaan vain, mikäli koulutuksenjärjestäjillä on rahoituksen ja muiden tekijöiden puolesta parhaat mahdollisuudet tehdä uudistuksia ja kehittää koulutusta omista lähtökohdistaan.

Ammatillisen koulutuksen resurssien turvaaminen on tälle hallitukselle tärkeä painopiste. Hallitus on päättänyt, että opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen osoitetaan 250 miljoonan euron lisärahoitus. Tämä tarkoittaa 4 000—5 000:ta lisähenkilötyövuotta ammatillisen koulutuksen arkeen.

Puhemies! Suomi tarvitsee ammatillista koulutusta.

15.41 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi tarvitsee tekijöitä, käden-taitajia, ammattimiehiä ja -naisia — kaikenlaista osaamista tarvitaan. Vaikka uusi työ tulee syntymään aloille, joilla tarvitaan erityisesti korkeakouluopintoja, myös käytännön osaajia tarvitaan. Suomalaisen koulutusjärjestelmän yksi vahvuus on se, että jokainen voi esteettä jatkaa koulupolulla eteenpäin, esimerkiksi ammattikoulusta ammattikorkeakouluun. Ei kannata synnyttää koulutuspolulle pussinperiä. Jollekin nuorelle sopii se, että hän jatkaa myöhemmin korkea-asteelle, kun on ensin vahvistanut ammatillista osaamistaan työelämässä. Joku haluaa tehdä kädentyötä koko työelämänsä ajan, silloinkin osaamista tulee työuran aikana täydentää. Molemmantyyppisiä polkuja tarvitaan. Ammatillisessa koulutuksessa tulee saada riittävät valmiudet jatko-opintoihin.

Hallitus esittää, että ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän rahoitusosuuksien prosenttiosuudet säilyvät vuodesta 2021 eteenpäin vuoden 2020 tasolla: perusrahoitus on 70 prosenttia, suoritusperusteinen rahoitus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus 10 prosenttia. Tämä on ollut keskustan alkuperäinenkin tavoite. Ammatillisen koulutuksen tehtävä on kouluttaa meille osaavaa työvoimaa yritysten ja yhteiskunnan tarpeisiin. Osaajista on joillakin alueilla suuri pula. Koronan vuoksi myös nuoria on samaan aikaan jäänyt työttömäksi. Tarvitaan joustavaa ammatillista täsmä- ja lisäkoulutusta. Nuorten määrän vähetessä tulevana vuosina ja vuosikymmeninä ammatillisen koulutuksen tehtävänä on entistä enemmän työikäisten jatkuvan oppimisen toteuttaminen. Jo nyt ammatillisessa koulutuksessa opiskelee merkittävä määrä aikuisia. Tähän kaikkeen ammatillinen koulutus tarvitsee vakautta ja kehittämistä, perusrahoituksen riittävän osuuden, lisärahoitukseen järjestäjien kannalta tärkeää ennakoitavuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

Ammattikoulureformi on edennyt eri kouluissa eri nopeudella. Muutos on vielä kesken, ja uuden oppimiskulttuurin opettelua vielä harjoitellaan. Perusrahoituksen vakaus varmistaa, että kaikki pääsevät tähän reformiin ja sen muutokseen mukaan. Esimerkiksi johtamiseen ja henkilöstön osaamiseen kannattaa panostaa jatkuvan oppimisen hengessä. Myös tietojärjestelmien kuntoon laittaminen on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Keskusta haluaa tukea ammatillisen koulutuksen reformia edelleen. Koulutuksen on oltava työelämälähtöistä. Keskeyttämistä tulee kaikin tavoin vähentää, ja siihen myös oppivelvollisuuden laajentaminen osaltaan vastaa. Meidän tulee rakentaa erikäisten opiskelijoiden henkilökohtaisia koulutuspolkuja myös ammatillisessa koulutuksessa. Osaamisperustaisuus antaa mahdollisuudet jokaiselle opiskelijalle saada juuri sitä koulutusta, mitä tarvitsee. Tämä reformi on nostanut osaltaan nuorten motivaatiota opiskelussa, ja tällä motivaation nousulla on ratkaiseva merkitys keskeytysten vähentämisessä. Ammatillisen koulutuksen uudistus onnistuu pitkällä juoksulla, kun koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuudet jatkuvasti uudistaa omaa toimintaansa omista lähtökohdistaan käsin.

Viime aikoina ammatilliseen koulutukseen on satsattu merkittävästi. Pidän sitä hyvin tärkeänä. Kun nyt oppivelvollisuutta laajennetaan, pidän tärkeänä sitä, että se säilyy osaamisperusteisena, huolehditaan kokonaisista koulupäivistä ja opetuksesta heille, joilla osaaminen on puutteellista. Erityisopettajana kannan huolta myös siitä, että ne opiskelijat, jotka ovat saaneet perusopetuksessa tehostettua tukea, saisivat tukea myöskin ammatillisessa koulutuksessa sinne siirtyessään. On tärkeää, että pidämme kaikki nuoret koulupolulla mukana.

15.47 Ari Koponen ps: Puhemies! Niin sanottu koemalli on kannatettava muutos, koska ammattipätevyyskokeen suorittaminen ilman tätä edeltävää pakollista koulutusta olisi joustava väylä hankkia tarvittava todistus ammattipätevyydestä ja siirtyä nopeasti työelämään. Työurien pidentämistä ja nuorten työelämään siirtymisen nopeuttamista tulee tarkastella laajemminkin koulutuspolitiikassa. Työtodistuksen antovelvoitetta ja automaattista palautejärjestelmää koskevia muutoksia tuskin kukaan meistä vastustaa. Työtodistusvelvollisuus vahvistaisi oppisopimusopiskelijoiden oikeusasemaa sekä työmarkkina-asemaa. On selvää, että kaikesta tehdystä työstä tulee antaa työtodistus.

15.48 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kun viime kaudella osana ammatillisen koulutuksen reformia muutettiin ammatillisen koulutuksen rahoitusta siten, että siirtymäsäännöksellä perusrahoituksen osuutta suunniteltiin pienennettävän asteittain ja toisaalta sitten suoritteiden ja toiminnan vaikuttavuuden perusteella saatua rahoitusta kasvatettavan, esitettiin jo silloin käydyssä keskustelussa huolia siitä, että tämänkaltaisen rahoitusinstrumentti kannustaa oppilaitoksia ikään kuin valikoimaan oppilaita. Nyt näyttää siltä, että juuri niin on valitettavasti käynyt. Jos tämä rahoitusmalli jatkuisi, se kannustaisi oppilaitoksia valitsemaan parhaita ja niitä helpoimpia opiskelijoita, ei auttaisi koulupudokkuuteen, mikä on hallituksen yksi iso tavoite. Se kannustaisi myös keskittymään tehokkuuteen ja nopeuteen, pahimmillaan jopa semmoiseen suoritetehtailuun, laadun sijaan. Näitä ongelmia välttääksemme on tehty nyt tämä hallituksen esitys siitä, että tämän vuoden rahoitusmalli jää pysyväksi asiantilaksi, eli suoritteiden ja vaikuttavuuden painoarvo ei enää tässä pääse kasvamaan. Siksi tämä lakialoite on erittäin kannatettava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

15.49 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt nyt valmistella asian niin, että perusrahoitus pysyy 70 prosentissa, ja varmaan vielä tärkeämpää on, että ammatilliselle koulutukselle annetaan tuntuva lisärahoitus.

Osin kriisiytyneetkin ammattikoulut laitetaan nyt kuntoon. Opettajilta, nuorilta ja vanhemmilta on nimittäin tullut aika huolestuttavaa palautetta viime vuosina. Monissa amikissa tehdään aivan upeaa työtä, ja tässä on ollut todella hyviä puheenvuoroja siitä. Mutta osin tämä amisreformi ja sitten koulutusleikkaukset ovat johtaneet aika hurjaan lopputulokseen. Kun koulupäivät ovat tunnin parin mittaisia, ne eivät motivoi. Erityinen ongelma, josta jopa meillä Uudellamaalla on tullut palautetta, on, että pidempien koulumatkojen alueilla on vaikea saada nuoria tunnin takia tulemaan sinne kouluun, ja moni on kokenut, että nuoret ovat olleet melkein heitteillä, kun he eivät ole saaneet sitä kaipaamaansa tukea. Toisaalta yrityksistäkin on tullut palautetta, että kun nuoret opetetaan siihen, että päivät ovat lyhyitä, niin se vaikeuttaa myös heidän työntekoaan sitten kun pitäisi sinne puolelle siirtyä. Toisaalta on tärkeää myös, että ammatillisissa oppilaitoksissa opetellaan myös muuta kuin pelkkää omaa ammattia, ja yleissivistys on tärkeä meille kaikille.

Opetuksen määrä on ollut ongelma myös kunnollisten jatko-opintovalmiuksien mahdollistamisessa. Nyt on todella tärkeää, että tämä käsittelyssä oleva esitys korjaa näitä ongelmia, se on hyvä asia, lisämäärärahat korvaavat, mutta myös sitten tämä oppivelvollisuuden laajentaminen on tärkeä osa tätä pakettia, koska sen mukana sitten kuitenkin tulee kaikki se muu: tulee tuki, tulee lähtökohtainen ajattelu siitä, että toisen asteen koulutus on semmoinen asia, jota kaikki tarvitsevat pärjätäkseen tässä yhteiskunnassa, jossa työllistyminen on kuitenkin entistä vaikeampaa.

Minusta tämä on tietysti osa tämän hallituksen erinomaista koulutuspolitiikkaa, jossa panostetaan kaikille asteille, jossa kaikki toimenpiteet tukevat toisiaan, mutta erityisesti ammatillisen koulutuksen sisällä on hyvä, että hallitus on heti ryhtynyt toimiin.

15.52 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että ammatillista koulutusta nyt reivataan, sanotaan, nyt ainakin vähintään pikkusen edellisellä hallituskaudella epäonnistuneen ammatillisen koulutuksen reformin osalta. Kun tähän vielä otetaan oppivelvollisuusiän nouseminen ja maksuton toinen aste, niin aika iso muutospyörä tässä nyt pyörittää kaiken kaikkiaan ammatillisessa koulutuksessa. Ja tietysti on tärkeää, että nyt sitten ensi vuoden talousarviossa meillä on lähiopetukseen noin tuhannelle opettajalle rahoitus.

Olen itsekkin sitä mieltä, että tämä tässä oleva rahoitusmalli on oikeansuuntainen: perusrahoitukseen se 70 ja sitten 20 ja sitten 10 siihen vaikuttavuusrahoitukseen, mikä minusta kohtelee sitten vähän tasapuolisemmin eri alueita ja eri oppilaitoksia.

Yksi probleema tässä on — onneksi opetusministeri tuli paikan päälle: Ainakin noissa lausunnoissa on ollut, että nämä perusrahoituksen laskennan perusteena olevat suoritteet vahvistetaan vasta syksyllä. Tämä vaikeuttaa aika paljon oppilaitosten koulutuksen järjestämisen ennakointia sekä talousarvion ja toiminnan suunnittelua. Tämä rytmityksen uudistaminen jotenkin jossakin määrin sinne kevääseen helpottaisi huomattavasti sitten ammatillisen koulutuksen seuraavan vuoden suunnitelmia.

No sitten toinen kysymys, kun opetusministeri on paikalla: On kovasti kritisoitu, että tämä neljä miljoonaa ei riitä lähellekään maksuttoman toisen asteen osalta ammatillisessa koulutuksessa. On esimerkiksi Pohjois-Karjalan Riverian osalta laskettu, että se on 600 000 pelkästään heidän osaltaan. Ja kun meillä on nyt sitten se neljä miljoonaa tähän va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

rattu rahaa, niin kysyisin opetusministeriltä, mikä tässä on totuus nyt sitten tämän rahoituksen osalta.

15.55 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Edellisen hallituksen uudistukset osin olivat tietysti tervetulleita, koska meillä on nuoria, jotka eivät ole oikein kiinnostuneita teoriaopiskelusta ja haluavat enemmänkin sitten käytännön kautta opiskella ammattiin, niissä, missä se on mahdollista. Mutta siinä oli havaittavissa sellainen ongelma, että perustietoja kun ei saanut teoriapuolelta, niin tuli ongelmia myös sitten käytännön tasolla. Ja tiedän yrityksiä, jotka ovat suoraan saaneet oppisopimusmenetelmän kautta itselleen esimerkiksi sorvareita ja niin poispäin, mutta sitten se, mistä tarvitaan enemmän perustietoa, ei ole ollut tosiaan hyvällä tasolla, lähinnä riippuen siitä, että tätä lähiopetusta ei ole ollut ja tällainen nuori on ollut pikkusen hukassa siinä opetuksen viidakossa.

No sitten ministerille kysymys: Tulee palautetta siitä, että kun meillä on maatalouteen liittyvää koulutusta ja sitten metsätalouskoulutusta ja sitten myös liikenneopetusta, niin nyt tämä valtionosuus on laskettu teoreettisen koulutuksen pohjalta, vaikka nämä ovat erilaisia aloja — siellä liikennepuolella tarvitsee olla esimerkiksi autojen hankintaa tai jotakin muuta, ja maataloudessa on sitten taas koneita ja tämäntyyppistä. Tätä ei ole huomioitu millään tavalla minulle tulleitten tietojen mukaan tässä luonnoksessa. Miltä se ministeristä näyttää? Pitäisihän tämä tietyllä tavalla ottaa huomioon, jos joudutaan opetusmateriaalina hankkimaan esimerkiksi traktori tai kuorma-auto, että se jollakin tavalla näkyisi kumminkin sitten rahoituksessa.

15.57 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan me täällä käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi neljää lakia: ammatillisen koulutuksen lakia, liikenteen palveluista annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä valtakunnallista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Ehdotuksella tehdään viittaussäännösmuutoksia sekä täsmennetään muutoksenhakua koskevia sääntöjä liikenteen palveluista annettuun lakiin. Esityksen suurin muutos liittyy rahoituslakiin, jonne ehdotetaan tehtäväksi muutokset siten, että ammatillisen koulutuksen rahoitusosuudet säilyisivät vuoden 2020 tasolla. Lisäksi ehdotuksella tarkennettaisiin opiskelija- ja työelämäpalautteen keräämiseen liittyviä kohtia ja siirretään työelämäpalautteen huomioimista osana rahoitusta vuoteen 2023.

Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella uudistettiin koko ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö. Osana tätä isoa uudistusta tehtiin myös rahoitusjärjestelmän uudistus ja nimenomaan pitkäköllä siirtymäajalla. Rahoitusjärjestelmän uudistuksella pyrittiin siihen, että koulutuksen järjestäjiä kannustetaan mahdollisimman vaikuttavaan toimintaan, sekä ohjaamaan koulutusta ja tutkintoja työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden mukaan. Ja tässähän oli ajatuksena se, että tätä perusrahoitusta pitkällä juoksulla hieman pienennetään mutta sitten painotetaan suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta.

Nyt hallituksen esityksellä peruutetaan käytännössä viime vaalikaudella tehty uudistus. Käytännössä hyvin tehtävänsä hoitaneet koulutuksen järjestäjät tulevat häviämään rahoitusmallin muutoksella. Hallituksen esityksen mukaan rahoitusjärjestelmän uudistus jäädytetään kuluvan vuoden tasolle eikä suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuus kasvaisi enää nykyisestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

Näistä kun lausuntoja tuossa katselin, niin osa lausunnonantajista ei kannattanut ehdotusta rahoitusmallin muuttamisesta kesken rahoitusmallin siirtymäajan ilman perusteellista vaikuttavuusanalyysiä. Onneksi täällä on ministeri paikalla, ja hän voi kertoa meille näistä vaikuttavuusanalyyseistä. Useissa lausunnoissa kannatettiin esitystä siitä, että talousarviossa päätetyt määräaikaiset lisäykset, jotka jaetaan perusrahoituksen tulkinnanvaraisina korotuksina, eivät jatkossa alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta.

No, tässä lakiesityshän aikaansaa sekä voittajia että häviäjiä. Olenkin pyytänyt valiokuntaan meille laskelman — ei ainoastaan sitä laskelmaa, mikä täällä on hallituksen esityksessä, vaan myöskin ihan koulukohtaisen simulaation — siitä, mitä tämä tarkoittaa milletin oppilaitokselle. Nimittäin meihinhan ovat kovasti ottaneet yhteyttä nämä, jotka nyt häviävät tässä tilanteessa. Ja kun valitettavasti ne näyttäivät olevan nuo maakunnissa olevat opinahjut, jotka tässä nyt häviävät, niin se on kyllä erittäin huono asia.

Mielestäni tässä on myöskin sellainen ongelma, että kun oli suunniteltu määrätynlainen rahoitusmalli, niin se yhtäkkiä sitten kesken kauden muutetaan, ja tällainen ennakoitavuus, joka on hyvin tärkeä valtionhallinnossa, on tässä nyt romuttumassa. Mutta tietysti, varmasti, kun meillä on täällä opetusministeri paikalla, hän kertoo siitä, miksi näin tehtiin ja miksi nimenomaan kesken tämän reformin lähdettiin muuttamaan sitä, koska nyt niiden oppilaitosten, jotka ovat satsanneet siihen, että ne tekevät tällaista vaikuttavuutta ja suoritteita lisää, rahoitus pienenee. Tilasin ne laskelmat jo tälle päivää. Valitettavasti en niitä vielä saanut, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö on luvannut ne kyllä tuonne valiokuntaan käsiteltäväksi. Peräänkuulutan ennakoitavuutta ja sitä, että kun tehdään jotain suunnitelmia, niin niistä hyvissä ajoin sitten oppilaitoksille kerrotaisiin. Varmasti on niitäkin oppilaitoksia, jotka tässä ovat nyt voittamassa.

Edustaja Piirainen tuossa äsken kertoi erinomaisen hyvin siitä asetuksesta, joka on tällä hetkellä ollut lausunnoilla, eli näistä koreista. Eli se on sitten oma messunsa se asetus, joka siellä on meneillänsä, joka koskee niitä eri koulutusohjelmien koreja, ja kun ne korit muuttuvat, niin siinä on se ongelma, että siellä nimenomaan metsäala on vaikeuksissa, samoin maatalousala kaiken kaikkiaan.

Ja lämpimästi kannatan, jos me saamme nyt tietää näistä hieman tarkemmin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä kohtaa annetaan ministerille puheenvuoro, 5 minuuttia.

16.02 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ja myöskin syvät pahoitteluni siitä, etten ehtinyt ihan tämän keskustelun alkuun. Minulla oli väärä tieto tästä käsittelyaikataulusta, ja siksi tulin vähän myöhässä, mutta paikalla ollaan kuitenkin. Kiitoksia myöskin edustajille hyvistä kysymyksistä.

Kuten tässä on käynyt keskustelustakin ja puheenvuoroista ilmi, niin tässä on siis kyse muutoksista, mitä tehdään useampaan eri lakiin, ja suurin osa näistä on teknisluonteisia, mutta tämä keskeisin muutos, mitä tässä nyt ehdotetaan tehtäväksi, liittyy meidän ammatillisen koulutuksemme rahoitusjärjestelmään. Esitetyt muutokset tarkoittavat siis, että ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa perusrahoituksen osuus olisi jatkossa 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoitus sitten 10 prosenttia. Tällä muutoksella halutaan varmistaa koulutuksen järjestäjille riittävä ja nimenomaan myöskin riittävän ennakoitavissa oleva perusrahoituksen taso. Tällä on myöskin tarkoitus turvata rahoitustason vakautta, ja tällä mahdollistetaan koulutuksen järjestämisen edelly-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

tykset myös niille kohderyhmille, jotka tarvitsevat keskimääräistä enemmän opetusta ja ohjausta tutkinnon osien tai tutkinnon suorittamiseksi ja joiden todennäköisyys suorittaa tutkinnon osia tai tutkinto ja työllistyä ovat keskimääräistä heikommät.

Ehdotetun muutoksen jälkeen suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen yhteenlaskettu osuus olisi 30 prosenttia, joten merkittävä osuus ammatillisen koulutuksen kokonaisrahoituksesta määräytyisi edelleen suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen sekä vaikuttavuuden perusteella kannustaen myöskin näin koulutuksen järjestäjiä tarkoituksenmukaiseen yksilöiden osaamistarpeiden ja työelämän tarpeiden huomioimiseen.

Äskeisessä puheenvuorossa viitattiin siihen, ketkä ovat uudistuksen voittajia ja häviäjiä. Minun mielestäni tässä on enemmänkin kyse siitä, minkälaisen rahoitusjärjestelmän me haluamme luoda koko meidän ammatilliselle koulutuksellemme valtakunnallisesti. Tämä kysymys siitä, että perusrahoituksen osuuden pitää olla riittävän suuri, on asia, joka keskustelutti suuresti jo siinä vaiheessa, kun ammatillisen koulutuksen reformista päätettiin tässä salissa, ja jo silloin koulutuksen järjestäjät ja hyvin laajasti eri toimijat toivoivat vähintään 60 prosentin perusrahoituksen osuutta juurikin siitä syystä, että kun koulutuksen järjestäjillä kuitenkin merkittävä osa kustannuksista on niin sanottuja pysyviä kustannuksia, ne ovat vuokria, henkilöstökustannuksia, niin tämä perusrahoituksen riittävä osuus myöskin varmistaa sen, että voidaan pitkäjänteisesti suunnitella toimintaa samanaikaisesti tietenkin pyrkien siihen, että myöskin vastataan työelämän osaamistarpeisiin mahdollisimman nopeasti ja ketterästi.

Useammissa puheenvuoroissa nousi esille myöskin oppivelvollisuuden rahoituskysymykset. Oppivelvollisuuteen osoitettu rahoitus siis nousee vuosittain asteittain sitä myötä kun yhä suurempi määrä opiskelijoita siirtyy tämän maksuttoman koulutuksen ja pidentyneen oppivelvollisuuden piiriin, eli ensi vuonna puhutaan 22 miljoonasta, mutta se nousee sitten muistaakseni 65:een seuraavan vuoden osalta.

Sitten eri alojen eri kustannusrakenteeseen, mihin tässä viitattiin, muun muassa metsäkoneala tai vastaavat, joissa on aika kallis koulutuksen tuottamisen kustannusrakenne: Tämä on huomioitu ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmässä nimenomaan näiden kustannuskorien kautta, eli tämän kustannuskorijaottelun mukaan sitten koulutuksen järjestäjät saavat rahaa siinä suhteessa kuin ne järjestävät näitä niin sanottuja kalliimpia koulutuksia. Tätä ei ole sinänsä huomioitu oppivelvollisuusrahoituksessa, koska meidän olemuksemme on, että jokaiselle oppivelvolliselle ei hankita omaa traktoria vaan niiden traktoreiden hankinta ikään kuin kuuluu koulutuksen järjestäjien perustehtäviin, kun ne tätä koulutusta kuitenkin tuottavat, ja sitten oppivelvollisten kohdalla on enemmänkin kyse opimateriaaleista tai tarvittavista pienemmistä työvälineistä tai vaatteista.

Tämän kustannuskorin osalta olemme linjanneet, että tätä asiaa tullaan jatkovalmistelemaan. Lausunnoilla ollut asetus perustui siis koulutusten laskettuihin tuotantokustannuksiin edellisten vuosien aikana, mutta olen samaa mieltä sivistysvaliokunnan puheenjohtajan kanssa siitä, että siinä pitää kyllä tarkasti myöskin harkita ja käydä läpi, mitkä ne vaikutukset sitten olisivat eri koulutuksen järjestäjille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme käyttäneet tähän suurin piirtein sen ajan, mitä on varattu, mutta täällä on sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolla puheenvuoro, joten olkaa hyvä.

16.07 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä mahdollisuudesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2020 vp

Todellakin on niin kuin ministeri tuossa sanoi: olette aivan oikeassa siinä, että silloin, kun tätä reformiin liittyvää rahoitusjärjestelmää mietittiin, siinäkin oltiin puolesta ja vastaan, ja siinä nimenomaan toivottiin, että sitä perusrahoitusta olisi pidetty samana.

No, sitten päädyttiin kuitenkin siihen, että lähdettiin tekemään tällaista uutta järjestelmää, ja enhän minäkään sitä kritisoi, jos löydetään hyvä malli. Sehän on erinomaisen hyvä. Mutta ongelmaksi muodostuu nyt tällä hetkellä juuri se, että ne kaikki opinahjot ovat tehneet omat suunnitelmansa ja tehneet ne rahoitussuunnitelmansa, miten ne rupeavat hoitamaan asioita vuosien aikana, kun niillä on ollut tällainen oletus, että niillä on nimenomaan tällaisia suoritteita ja vaikuttavuutta arvioidaan ja siitä tulee niitä pojoja eli yhtä kuin rahaa. Nyt on tietenkin se ongelma, ja nyt me tietysti tulemme tarkkaan katsomaan sitä, miten se jakaantuu eri opinahjoissa: ketkä ovat niitä häviäjiä, ja ketkä ovat niitä voittajia? Eihän tässä tietenkään sellaista kilpailua nyt käydä, mutta haluan nähdä sen, ketä kaltoin kohtelee nyt tämä uudistus, joka yhtäkkiä tulee kesken kaiken.

Mutta on erinomaisen hyvä, arvoisa ministeri, että olette tarkastelemassa näitä koreja. Kyllähän siellä esimerkiksi metsäteollisuudella ja yleensä teollisuudella on ollut sitä ongelmaa, että on ollut aika matalassa korissa. Samaa sanon kyllä suoraan esimerkiksi terveydenhuollon koulutuksesta, jossa on myöskin nämä koulutusmaksut eli maksetaan käytännön kentille. Se nostaa sitä kustannusta. Samoin kaikki ne välineetkin, mitä pitää tällä hetkellä olla, nostavat sitä kustannusta, ja siitä syystä on erittäin tärkeää, että vakavasti arvioidaan, mikä koulutusohjelma kuuluu mihinkin koriin ja onko sitten tulevaisuudessa — tämä on nyt vain minun oma visioni — järkevää, että on tällaisia koreja, vai pitääkö miettiä ihan uudenlainen systeemi tähän.

Arvoisa ministeri, kaikkea voimaa teille näihin kaikkiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.